

# HET STUDIEJAAR 1928—1929

REDE,

UITGESPROKEN OP DEN 20<sup>EN</sup> SEPTEMBER 1929  
BIJ DE OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT

DOOR

DR. IR. N. L. SÖHNGEN



H. VEENMAN & ZONEN — WAGENINGEN

## HET STUDIEJAAR 1928—1929

*Mijne heeren curatoren, hoogleeraren, lectoren, dames en heeren studenten, en verder gij allen, die door uwe tegenwoordigheid aan deze plechtigheid luister bijzet, zeer gewaardeerde toehoorderessen en toehoorders.*

Het is nog maar zeven jaren geleden, dat een van mijn voorgangers eene sombere beschouwing gaf over de toekomst van de landbouwhoogeschool en den toestand schetste o.a. met de weinig opbeurende woorden: „Onmiskienbaar bevinden we ons in de dalende lijn”.

Terecht gaven zoovele waarnemingen en conclusies reden tot een algemeen pessimistische stemming, waartoe ook wel de vermindering van het aantal studeerenden bijdroeg.

De regeering zag zich onder den algemeenen druk gedwongen tot drastische bezuinigingen, welke vooral aan de instellingen voor hooger onderwijs zeer nijpend werden gevoeld en hier en daar tot stagnatie en ontwrichting leidden.

Belangrijk is echter alles in deze zeven jaren alreeds opgeklaard; de moordende kortingen op de onderwijsbudgets verminderden, zoodat welhaast weer normale tijden te wachten zijn. De piepjonge landbouwhoogeschool wist het taaie leven te rekken en heeft de hongerkuur uitstekend doorstaan.

Toen nu de algemeene omstandigheden verbeterden, ontstond nieuwe belangstelling bij de jeugd, tengevolge waarvan het aantal studeerenden met een vrijwel eenparig versneld tempo toenam. Het is hieraan ook voornamelijk toe te schrijven, dat de overdrachtsreden van de laatste rectoren magnifici, al mochten hier en daar ook verzuchtingen klinken, geen al te somber toekomstbeeld gaven, hoewel de gebouwen nood wel steeds erkend is. Maar de groeiselheid is nu zoodanig toegenomen, dat weder een uiterst beklemd gevoel de welingewijden beheerscht, zij het dan ook van gansch anderen aard

als zeven jaren geleden, want onmiskenbaar bevinden we ons in de stijgende lijn.

Het optimisme zou onverdeeld zijn, indien slechts met de toename van het aantal studeerenden ook de uitbreiding van de utiliteitswerken gelijken tred hield. Ja, al was maar van een matigen voor-sprong sprake en niet van een totaal onbegrensden. En dit tempo van de vermeerdering der studeerenden zal zeker de eerstvolgende jaren voortduren, want belangrijk meer Wageningsche ingenieurs worden gevraagd, vooral voor onze koloniën, dan de landbouwhoogeschool aflevert. De algemeene bekendheid van deze vraag zal weer stimuleerend werken op den toevloed van leergierigen.

Met deze stijgende toename is tot heden geen rekening gehouden bij den bouw der utiliteitswerken en dit was toch zeker absoluut noodzakelijk geweest. Door het steeds vergrooten wordt het bouwen al zeer kostbaar en het onderwijs geven belemmerd. Het tekort aan werkgelegenheid is onrustbarend geworden en de goede naam van de Wageningsche afgestudeerden staat daarbij op het spel, want eene opleiding met beperkte colleges en in geheel onvoldoende laboratoria schaadt de ontwikkeling onherstelbaar. Zeker hebben wij hier nog niet de fabriekstoestanden, zooals deze aan sommige buitenlandsche onderwijsinrichtingen voorkomen, waar met een soort taylorstelsel de studenten worden afgewerkt en waarbij een nog betrekkelijk verrassend goed product wordt verkregen, dank zij de buitengewone organisatie en het school-sche karakter der opleiding. De zoo noodzakelijke zelfstudie en het eigen onderzoek komen echter geheel in den knel en het gemis hiervan zal zich blijvend doen gevoelen in den verderen loopbaan. Gelukkig zijn wij nog niet aan deze sensationele recordopleidingen toe, al begint het er in enkele laboratoria bedenkelijk op te lijken. Voor de organisatie wordt nu reeds zooveel gevergd, dat verscheidene hoog-leeraren zeer weinig of geen tijd over hebben voor eigen studie en onderzoek. Laten we ons schrap zetten tegen de algemeene niveleering, die een gevolg is van de massawerking en trachten de studie nog aan diepte te doen winnen, ten koste misschien van eenige breedte. Een nadere bestudeering van het onderwijsplan zal waarschijnlijk op verschillende punten tot eenige reorganisatie leiden.

Maar vergun mij met enkele cijfers den toestand nader te beschouwen. Het is de moeite waard, want de belangen van de verschillende richtingen van het onderwijs vragen de volle aandacht.

Onderscheiden we de normale uitbreiding, het bouwen van de nieuwe utiliteitswerken, noodig voor het tot stand komen van de landbouwhoogeschool en daarnaast de urgente uitbreiding van bestaande gebouwen, tengevolge van de toename van het aantal studeerenden. Op het eerste plan staan als meest noodzakelijk het labo-

ratorium voor tropische landbouwplantenteelt, dat voor zuivelbereiding, het bedrijfsgebouw voor tuinbouwplantenteelt, en het gebouw voor geodesie. Voorwaar te zamen geen kleinigheid, maar hiermede is geenszins aan de urgentie voldaan, want ook de boschbouw heeft zijne dringende eischen, vooral wanneer weder voldoende Nederlanders voor den Indischen boschbouw worden opgeleid, waaraan dringend behoefte is. Nu reeds moeten buitenlanders de plaatsen vervullen, die door Nederlanders bezet konden worden. De vorige rector wees reeds op dit tekort en op de onaangename wijze, waarop het ontstaan is. Eveneens is de inrichting van het laboratorium voor physiologie der dieren geheel onvoldoende. Voorts is de bibliotheek tot nu toe door algemeen gedrang vergeten. Ernstige moeilijkheden zijn te wachten en kunnen slechts door krachtig ingrijpen verminderd worden.

Voor velen zal het eene teleurstelling zijn, dat het verkrijgen van een geschikt terrein voor het laboratorium voor tropische landbouwplantenteelt moeilijkheden ondervindt, zoodat misschien eenig uitsstel van het bouwen noodzakelijk is.

Het laboratorium voor zuivelbereiding, waar naast het onderzoek van andere melkproducten, in de eerste plaats de voor ons land zoo hoogstbelangrijke theoretische en practische studie over de kaasbereiding plaats heeft, is nog steeds niet gevorderd. De technische afdeeling behoorde eene modelinrichting te zijn, zooals dit voor de boterbereiding te Hoorn het geval is. Verscheidene boerderijen in ons land hebben eene inrichting, waarmede die aan de landbouwhoogeschool geenszins eene vergelijking kan doorstaan, zoodat van behoorlijk wetenschappelijk onderzoek geen sprake is.

Welke beteekenis de zuivel voor ons land heeft, mogen ook in vergelijking vooral met die van andere landbouwproducten, enkele cijfers illustreeren.

In 1928 werd uitgevoerd aan zuivelproducten voor 225 millioen gulden, aan veeteeltproducten voor 180 millioen, aan akkerbouwproducten voor 154 en aan tuinbouwproducten voor 141 millioen gulden. De waarde van de uitgevoerde zuivelproducten bedraagt dus ongeveer  $\frac{1}{3}$  van den totalen uitvoer van landbouwproducten.

Het is hier niet de plaats de technische afdeeling voor zuivelbereiding uitvoerig te kritiseeren; genoeg zij het te vermelden, dat aan binnen- en buitenlandsche bezoekers eene bezichtiging niet veroorloofd kan worden; zij zouden een te slechten indruk krijgen. Moge hier spoedig eene modelinrichting de geheel ontoereikende lokaliteiten en utensilien vervangen.

Het bedrijfsgebouw bij het laboratorium voor tuinbouwplantenteelt met schaftlokaal, inrichting voor zaadbehandeling enz. zal waarschijnlijk weldra gebouwd worden. Hiermede zijn dan groote moeilijkheden bij deze afdeeling gelukkig opgelost.

Van het gebouw voor geodesie werd van deze plaats in 1927 de stichting reeds aangekondigd. De plannen naderden hunne voltooiing; weldra zou het gebouw verrijzen. En nu nog duurt de noodtoestand in „de Valk” rustig voort, terwijl het aantal studeerenden ook daar zeer sterk is gestegen. Het voormalige hotelletje is totaal ongeschikt om gebruikt te worden voor practisch werken en wanneer dan bovendien 18 tot 20 studenten de hoogstens 6 beschikbare plaatsen moeten bezetten, dan is van een geregelden gang van een programma voor praktische oefeningen geen sprake. Voor zoover dit ook maar eenigszins mogelijk is wordt met de ruimte gewoekerd en zooveel doenlijk buiten gewerkt. Maar het wordt uiterst moeilijk op de teekenzaal, wanneer we het daarvoor beschikbare lokaal zoo mogen betitelen. De 12 daar samengedrongen studenten moeten dikwijls nog meer slachtoffers gelegenheid geven tot werken en dan wordt het elkaar hinderen uiterst hinderlijk, terwijl de docent nauwelijks plaats vindt om aanwijzingen te geven.

Stijgt het aantal studenten ook daar nog, dan wordt de toestand geheel onhoudbaar. En eene stijging is te verwachten, aangezien verscheidene groote maatschappijen landmeters van Nederlandsche nationaliteit vragen. Reeds nu wordt door een dezer grootę lichamen aan twee studenten eene toelage van f 1000.— per jaar beschikbaar gesteld.

Dringend noodig is een spoedig bouwen van een nieuwe inrichting, waaraan echter bijzondere moeilijkheden zijn verbonden. Naast die van de bekende autoriteiten en colleges heeft ook de beslissing van de reeds jaren geleden door het departement van financiën ingestelde reorganisatiecommissie voor den dienst der belastingen invloed.

Om welke redenen is geen voortgang te bespeuren? Wekt hier niet het uitgesprokene het onuitspreekbare en doet het uitspreekbare het onuitgesprokene vermoeden?

Als een vreugdevol feit dient het gereedkomen van het laboratorium voor erfelijkheidsleer met bijbehorende kassen te worden vermeld, waarvan de officieele opening weldra is te verwachten. Het zal zeker Prof. HONING voldoening geven; voor de landbouwhoogeschool is het een groote aanwinst.

Over de bibliotheek moet mij nog een krachtig woord van 't hart. Zij staat niet op de urgentielijst. Deze bibliotheek met hare 200.000 deelen is een van de allerbeste van de wereld op landbouwgebied, en wordt slechts overtroffen door de Washingtonsche. Zij bevat eene zeer bijzondere en uitgebreide verzameling van oude en nieuwe literatuur en vele beroemde antiquarische collecties boekwerken, tijdschriften, prenten en teekeningen, zeldzame pamfletten op het gebied van landbouw en plantkunde. Deze onbetaalbare schat van literatuur is in een laboratorium ondergebracht, waar dagelijks extracties met

licht ontvlambare stoffen worden verricht en waar ook door andere werkzaamheden de algemeen bekende groote kansen op brand bestaan. Wanneer het laboratorium voor veevoederonderzoek in vlammen opgaat, is mede een beroemde bibliotheek verdwenen en men mag wel eens ernstig overwegen, wat dit beduidt voor de studie aan de landbouwhoogeschool. Naar mijne meening is uitstel van het bouwen van een brandvrije bibliotheek eene onverantwoordelijke nalatigheid. Nu komt de bibliotheek ruimte tekort en evenzoo het proefstation. Met plaatsen van een deel van de bibliotheek op de zolders van het hoofdgebouw wordt ruimte gewonnen en het gevaar van een totaal verlies verminderd. Beter ware het misschien de bibliotheek te verspreiden over vele gebouwen van de landbouwhoogeschool, waardoor de mogelijkheid op een totaalverlies niet meer bestaat, aldus handelend gelijk de welgesitueerde, die veiligheidshalve zijn vermogen verdeelt over vele fondsen, het zeker bezit verkiezend, zij het dan gepaard met bezwaren voor het gebruik, boven een kans op groot verlies. Maar in ernst. Het is mijne stellige meening, dat de boekerij nu lang genoeg gevaren heeft getrotseerd en eindelijk een veilig brandvrij onderkomen behoeft.

Voor de urgente gebouwen werd ook dit jaar het gewone bedrag beschikbaar gesteld, terwijl van het vorig jaar nog een overschot overgeschreven werd. Voor het onderwijs is dit jaar echter niet gebouwd.

Beschouwen wij nu de impasse, veroorzaakt door de toename van het aantal studenten.

Voor de toekomst mogen we het totaal aantal studeerenden zeker op 600 schatten, een 120—130 tal nieuw ingeschrevenen aannemend, hetgeen in verband met de aantallen, in de laatste jaren aangekomen, niet overdreven is.

De huidige toestand is in eenige laboratoria hoogst bedenkelijk, in enkele fataal en eene tijdige oplossing is nu niet meer mogelijk. Ook om bouwtechnische redenen, al had de regeering ook extra-credieten beschikbaar gesteld, is eene tijdige voorziening uitgesloten.

De moeilijkheden zijn over 't algemeen het gevolg van gebrek aan practicum-ruimten, vooral voor de propaedeuten, terwijl voor geologie en natuurkunde ook de collegezaal te klein is.

In de eerste plaats noem ik het practicum voor plantkunde, waar nu reeds meer dan 200 studenten voor de propaedeutse en candidaats A wekelijks moeten werken. In de oefenzaal is plaats voor 21 studenten, maar er moeten er ongeveer 40 geborgen worden, zoodat de werkruimte kleiner wordt dan die noodig voor iemand, die zit te schrijven. Voor de candidaten zijn 10 plaatsen voor 20 gegadigden. Voor ingenieurs ontbreekt elke ruimte. Voor den hoogleeraar is geen behoorlijke kamer, evenmin voor de assistenten. Op den toestand van sanitair kunnen we hier niet nader ingaan.

Bedenkt men nu hoe het wordt, wanneer de groote jaren opschieten, dan staan wij in 1930 en 1931 reeds voor een debacle. Door aanbouw van een groote practicumzaal en de noodige vertrekken is deze moeilijkheid op te lossen.

Evenzoo is dit het geval met de laboratoria voor geologie en natuurkunde. Voor natuurkunde kunnen de propaedeuten, inplaats van elke week één middag, hoogstens totaal 9 middagen practisch werken. Bij geologie is hoogstens plaats voor 40 studenten, terwijl 124 naar een plaats dingen. In latere jaren wordt de toestand onhoudbaar.

Bijbouwen van een collegezaal met practicumzalen voorkomt hier een catastrophe, indien tevens de lokaliteiten, nu bij den hoogleeraar THAL LARSEN en de lectoren POLAK en RAMAER in gebruik, ontruimd worden.

Het oude plan, de combinatie van geodesie en cultuur-technische vakken, wordt misschien weer up to date.

Groot is ook het studentengedrang in de afdeeling scheikunde en landbouwscheikunde, waar het volgende jaar alle studenten niet meer kunnen worden geholpen en moeilijkheden ontstaan, die te vergelijken zijn met die, waarvoor nu professor REINDERS geplaatst is. Verder komt de nieuwe lector voor physische scheikunde ook nog ruimte eischen in dezelfde gebouwen. De oplossing is hier te vinden, door prof. OLIVIER en den lector de beschikking over beide vleugels te geven, terwijl voor prof. HUDIG elders een onderkomen moet worden gezocht en wel in een nieuw laboratorium.

Merkwaardig duidelijk illustreert het verbouwen van het voormalige gebouw voor phytopathologie, hoe spoedig de zuinigheid de wijsheid bedriegt, want nu reeds, nadat het gebouw twee jaar gereed is, moeten met passen en meten de studenten in het practicum gedrongen worden, terwijl in den cursus 1929/1930 geen plaats voor allen is. Ook hier zullen de volgende jaren vele zorgen baren.

Het is niet doenlijk door indeeling van de studenten in groepen behoorlijk onderwijs te geven. Er ontstaan immers niet alleen conflicten over de tijdverdeeling tusschen de verschillende practica, maar bovendien krijgen de studenten te weinig gelegenheid tot werken; tevens echter worden hoogleeraren, assistenten en het geheele personeel, te zwaar belast. Door een voorbeeldige organisatie en groote inspanning van het personeel kan er nog veel terecht komen, maar dit is slechts zeer korten tijd mogelijk, want zulk een toestand is energieverslindend en sluit elk eigen onderzoek uit. Gelukkig heeft het college van curatoren hoop er in geslaagd te zijn, van de regeering een extra-crediet te verkrijgen, ten einde den nood te lenigen. Dit heugelijk feit mogen we met genoegen memoreeren.

Het door brand vernietigde laboratorium voor bloembollenonderzoek is herbouwd en weder in gebruik genomen. De installatie is

echter vóór het einde van den cursus nog niet geheel gereed, maar nadert hare voltooiing.

Het aula-vraagstuk is in een stadium gekomen, waarvan het einde nog niet duidelijk is te zien. Geen nut heeft het hier te trachten de meeningen van voor- en tegenstanders van de plaatskeuze en opzet nader te belichten. Het is voor velen eene teleurstelling, dat indertijd geen overeenstemming werd verkregen en de stichting van een aula misschien voor onbepaalden tijd uitgesteld wordt.

Bij het vervolgen van de geschiedenis van de landbouwhoogeschool gaan onze gedachten allereerst uit naar hen, die door overlijden heengingen.

Den 17den Februari overleed de oud-lector, de heer B. A. PLEMPER VAN BALEN. Met ingang van 16 December 1922 gepensionneerd, mocht helaas deze ijverige docent, die zooveel warme belangstelling voor zijn werkring bezat, slechts enkele jaren van zijn pensioen genieten. De crematie van het stoffelijk overschot geschiedde op 21 Februari te Westerveld.

Den 13den November 1928 overleed de heer G. P. F. BOUWMAN, analist aan het laboratorium voor landbouwscheikunde. Als jongen was hij op dit laboratorium gekomen, waar de rangen van bediende en amanuensis tot analist doorlopen werden. Zijn heengaan, na een betrekkelijk korte ernstige ziekte, werd algemeen betreurd.

Mogen we nu enkele oogenblikken wijden aan de jubilea.

Den 1en October 1928 was prof. VAN BAREN 25 jaren werkzaam aan het landbouwonderwijs te Wageningen. Hoewel het feest hoofdzakelijk in intiemen kring gevierd werd, is de algemeene belangstelling groot geweest en werd den jubilaris ook van officieele zijden hulde bewezen.

Prof. BEZEMER herdacht het feit, dat hij 30 jaren aan de Wagening-sche inrichting voor landbouwonderwijs is verbonden. De heer BEZEMER wenschte dezen dag in huiselijken kring te vieren. De senaat vaardigde het dagelijksch bestuur af om den jubilaris te doen gelukwenschen, waarbij eenige boekwerken als huldeblijk werden aangeboden.

Het ligt zeker niet in de bedoeling alle 5-, 10- en 25-jarige jubilea van het personeel der landbouwhoogeschool luisterrijk te herdenken, maar een bijzonder geval als dat van de heeren J. M. J. en B. W. SMIT, die 16 Maart 1929 beide 25 jaar aan de afdeeling plantkunde waren verbonden, mag als bijzonderheid zeker herdacht worden. De groote belangstelling en de warme hulde, dezen beiden jubilarissen getoond, bewezen hoe goed het was dezen dag met vreugde te herdenken.

Het eere-doctoraat van prof. ABERSON mogen we nog met enkele



woorden in herinnering brengen. Deze plechtigheid droeg vooral ook een feestelijk karakter door de combinatie van de officieele promotie en de huldiging door een comité van oud-leerlingen, onder voorzitterschap van den oud-minister van landbouw, nijverheid en handel, Dr. F. E. POSTHUMA, waarbij den jubilaris een zilveren ambtsketen voor den rector-magnificus en eene plaquette werden aangeboden. De keten is door prof. dr. ABERSON aan den senaat overgedragen en de plaquette zal een eereplaats in de nieuwe aula krijgen.

Het behaagde Hare Majesteit de Koningin op 30 Augustus professor Dr. M. J. VAN UVEN te benoemen tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Aan den heer HAKSTEGE, amanuensis aan het instituut voor veredeling van landbouwgewassen werd de zilveren medaille, verbonden aan de orde van Oranje-Nassau, verleend.

Over het plantenfysiologisch laboratorium kunnen we melden, dat de minder krachtige gezondheidstoestand van professor BLAAUW voorloopig nog eene vestiging buiten Wageningen wenschelijk maakt. De minister besloot professor BLAAUW toe te staan zijn domicilie elders te kiezen. De goede gang der werkzaamheden is door een intensief contact van den hoogleeraar met het laboratorium gedurende eenige dagen per week, geheel gewaarborgd. Zoo kunnen de theoretisch en practisch zoo belangrijke onderzoekingen in dit laboratorium ongestoord voortgaan. Tevens werd het verzoek, het aanstellen van een tijdelijken assistent, ingewilligd.

Professor J. HUDIG aanvaardde zijn ambt den 1sten Januari en hield den 16den Februari eene openingsrede over de taak van de landbouwscheikunde in het heden en in de toekomst. Tot Januari 1929 werd professor ABERSON bereid gevonden zijne werkzaamheden voort te zetten, waardoor stagnatie in het onderwijs is voorkomen.

Voor een gedeelte van het onderwijs van de hoogleeraren OLIVIER en HUDIG, de physische scheikunde, zal een lector worden aangesteld.

Door den vorigen rector is de wenschelijkheid van een lectoraat in de economische geografie betoogd en de hoop uitgesproken, dat in het studiejaar 1928—1929 het senaatsvoorstel betreffende de voorziening in dit onderwijs in vervulling zou gaan. De indische en nederlandsche economische geografie zouden dan in één hand vereenigd zijn, hetgeen voor het onderwijs van belang is met het oog op de aanwezigheid van den docent te Wageningen.

Terecht werd spoedig eene gunstige beslissing verwacht, vooral omdat de minister de provisorische oplossing onbevredigend vond en omdat de gelden voor een lectoraat door de Staten-Generaal werden gevoteerd. Een uitvoering werd tot heden niet aan de benoeming gegeven. De onvoldoende voorziening na het aftreden van professor BLINK in 1923 duurt nog voort. Zelfs de algemeen gewaardeerde

colleges van den heer SEBUS, docent voor de economische geografie van Nederland, kunnen nu niet meer gegeven worden tengevolge van de uitbreiding van zijn onderwijsstaak elders.

Dat ook anderen de meening zijn toegedaan, dat voor deze taak iemand noodig is, die zich daaraan geheel kan wijden, blijkt uit de mededeeling van professor BOERMAN naar aanleiding van een kritiek door J. S. M. in het tijdschrift voor Economische Geografie op eene brochure van CARL IGNAZ HOFFER: Notwendigkeit der Wirtschaftsgeografie für den Landwirt und Agrarpolitiker. Professor BOERMAN acht het noodig de economische geografie te Wageningen den rang en de plaats toe te kennen van een volledig academisch studievak.

De kroniek over dit onderwijs aan de landbouwhoogeschool kan hier niet uitvoerig behandeld worden. Voor ons leverden de ups en downs zoovele hoopvolle en trieste momenten, die de belangstelling gespannen hielden tot aan dit tragische slot.

Dit jaar werden wij weder in de gelegenheid gesteld eenige z.g. aulavoordrachten te laten houden en wel door professor KRUIJT te Utrecht, Dr. GAMS te Innsbrück, professor BRUTZKUS te Berlijn en professor GOLDSCHMIDT te Berlijn.

De vertegenwoordiging van den senaat door rector-magnificus en secretaris had plaats o.a. bij de receptie ten Hove en bij de herdenking van het tot stand komen — 350 jaren geleden — van de Unie van Utrecht.

Betreffende de buitenlandsche studiereizen kunnen we nog het volgende vermelden.

Prof. JESWIET, die deelnam aan eene Amerikaansche expeditie naar Nieuw-Guinea en de eilanden van Milanesië ter opsporing van in het wild voorkomende vormen van het suikerriet, keerde einde November terug. Deze tocht is met succes bekroond. 171 Monsters suikerriet werden verzameld.

Prof. VAN LOGHEM maakte op uitnodiging van de Rockefeller Foundation te New York eene hygiënische informatiereis in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en hield voordrachten over de sanitaire organisatie van Nederlandsch-Indië aan de universiteiten van Boston, Toronto, Nashville en Baltimore.

Prof. DIEPERINK woonde in opdracht van den minister van defensie als voorzitter van de triangulatie-commissie, met den lector aan den landmeterscursus, den heer H. F. VAN RIEL, de „Herbsttagung der Deutschen Gesellschaft für Photogrammetrie“ bij en bezocht de „Luftbildausstellung“ te Berlijn. De heer VAN RIEL bestudeerde voorts in Dresden de nieuwste toepassingen der fotogrammetrie.

Prof. BROEKEMA nam wederom deel aan de besprekingen — thans te Parijs gehouden — van de association internationale des sélectionneurs de plantes de grande culture.

Prof. MINDERHOUD trad op uitnoodiging van den volkenbond op als deskundige bij de behandeling van de beteekenis der suikerbieten-cultuur voor het „suikervraagstuk” door het „Comité économique” van den volkenbond te Genève. Voorts maakte deze hoogleeraar eene studiereis in Engeland, ten einde zich aldaar op de hoogte te stellen van regeeringsmaatregelen betreffende pacht, minimum loonen en van het onderwijs in landhuishoudkunde aan verscheidene universiteiten.

De regeering stelde prof. VAN DER BURG in staat deel te nemen aan de besprekingen te Bern van de internationale commissie voor de unificatie van de onderzoekingsmethoden en voor de internationale regeeling voor de bereiding en de behandeling van gecondenseerde melk en melkpoeder.

Prof. SPRENGER vertegenwoordigde de landbouwhoogeschool bij de herdenking van het 50-jarig bestaan van het Institut Agronomique de l'université catholique à Louvain. Verder bracht deze hoogleeraar, buiten bezwaar van de schatkist, een bezoek aan I. G. Farbenindustrie te Frankfurt en aan het Kältetechnisches Institut van Prof. PLANCK te Karlsruhe, benevens aan een koelinstallatie te Bonn.

Prof. TE WECHEL bezocht in opdracht van den minister van koloniën Noord-Zweden, in verband met de buitenlandsche practijk van de studenten.

Prof. GRIJNS bezocht buiten bezwaar van de schatkist het internationaal physiologisch congres in Boston, waar ZHGel. een voordracht hield over voeding en vruchtbaarheid bij dieren.

Prof. VAN BAREN werd door den minister van koloniën in staat gesteld als lid van het comité tot het totstandbrengen van een bodemkaart van Europa deel te nemen aan de besprekingen te Danzig. Het Landbouw-Export-Bureau-Fonds schonk dezen hoogleeraar de gelegenheid door eene reis naar Egypte zijn onderzoek over den invloed van de verweering op de kalkgesteenten der Middellandsche Zee-landen af te sluiten. Prof. VAN BAREN maakte met de studenten eene excursie naar de gebergten bij Bingen en Kreuznach.

De hoogleeraren HONING, ROEPKE en VAN DER STOK namen als afgevaardigden van de regeering deel aan het 4e Pacific Science Congress te Batavia en Bandoeng.

Prof. HONING maakte van zijn verblijf in Indië gebruik om Sumatra's Oostkust, Lombok, Bali en Java te bezoeken ter bestudeering van de selectiemethoden en hare resultaten. Tevens werden verscheidene monsters tabakszaad verzameld voor het verdere onderzoek naar de erfelijkheid der lichtkieming.

Prof. ROEPKE maakte tijdens zijne aanwezigheid in Indië een studiereis naar de buitengewesten tot onderzoek van voor de cultures belangrijke insecten. Zijn verblijf in Indië werd met een maand ver-

lengd, ten einde gevolg te geven aan de opdracht van het Indische Gouvernement tot het bezoeken van Batjan voor het bestudeeren van een rupsenplaag op cocos, en van Borneo voor het verzamelen van entomologisch materiaal.

Prof. JESWIET nam als eereid deel aan de vergaderingen van het 4e Pacific Science Congress en hield eene voordracht over: Native Agriculture in Papua. Deze hoogleeraar presideerde van 7—14 Juni de derde bijeenkomst van de International Association of sugar cane Technologists te Soerabaja, waar hij eene lezing hield over: History of crossing and immunisation in sugar cane. Op de tochten, welke Prof. JESWIET na afloop van dit congres maakte, werd een uitgebreid foto- en herbariummateriaal voor de landbouwhoogeschool verzameld.

Prof. BEEKMAN woonde in opdracht van den minister van koloniën als regeeringsvertegenwoordiger van Nederland en Nederlandsch-Indië het internationale congres van boschbouwproefstations bij en maakte, buiten bezwaar van de schatkist, eene studiereis in Finland.

De landbouwhoogeschool ontving vele waardevolle schenkingen.

Mevrouw de wed. S. KOENEN schonk de bibliotheek eene belangrijke verzameling boeken en geschriften van wijlen haren echtgenoot. Voor dit bewijs van belangstelling in onze onderwijsinrichting betuigde de minister van binnenlandsche zaken en landbouw haar den dank van de Regeering.

Het laboratorium voor entomologie ontving verzamelingen ten geschenke van Mevr. de wed. TUTEIN NOLTHENIUS, Ir. F. W. BURGER en Mr. D. L. UYTENBOGAART.

Mevr. RITZEMA BOS droeg het portret van prof. dr. RITZEMA BOS aan den senaat over, zoodat het eene plaats in de senaatskamer heeft bekomen.

Het instituut voor phytopathologie ontving voor de voortzetting der onderzoekingen over plantenziekten in verband met de voeding der gewassen f 500.— van de N.V. Vereenigde Kali-maatschappij, ter gelegenheid van het jubileum van den heer LINDEMAN.

De collecties van dit instituut zijn verrijkt met eene verzameling indische plantenziekten, door mej. dr. VAN DER MEER gedurende haar reis naar onze koloniën bijeengebracht.

De Nederlandsche vereeniging voor koeltechniek stichtte een fonds tot het steunen van de onderzoekingen in de cryologisch-biologische afdeeling van het laboratorium voor tuinbouwplantenteelt. Door deze vereeniging werd voorloopig een bedrag van minstens f 2500,— gedurende 5 jaren toegezegd.

Onze instelling werd ook weder dit jaar bezocht door verscheidene autoriteiten en vereenigingen. Ik moge volstaan met te vermelden de bezoeken van den gezant van Tsjechoslowakije, den Egyptischen

zaakgelastigde, de regenten van Koeningan en van Serang, den wedana van Manghoenagaran, hoogleeraren uit Amerika, Zuid-Afrika, Japan, Duitschland, Finland, Zwitserland, Roemenië, Zweden, gezelschappen van 20 tot 30 geleerden en landbouwkundigen uit België, Duitschland, Engeland en Italië.

Het Wageningsche studentenleven bloeide, waartoe zeker ook de stijgende lijn meewerkte. Studiebelangen boekte weder een werkzaam jaar o.a. zijn verscheidene voordrachten op haar initiatief gehouden. Ook de vrouwelijke studentenvereniging, waarvan het aantal leden, vooral in procenten uitgedrukt, belangrijk stijgt, geeft door haar opgewekt streven een aangename kleur aan heel het studentenleven.

De sociëteit van het studentencorps behoeft weder eene uitbreiding, welke tot eetzaal zal dienen. In verband met de aulamoeilijkheden, doemden een oogenblik wijde perspectieven op; een luchtspiegeling. Moge deze sociëteit nog vele uitbreidingen meemaken.

De R. K. studentenvereniging verkreeg dit jaar een eigen sociëteit, welke door den heer dr. L. N. DECKERS werd geopend.

Onder de strenge en geestdriftige leiding van professor VAN UVEN werden twee zeer geslaagde concerten ten gehooore gebracht, waarvan ook de indische technici het geluk hadden te kunnen profiteeren.

De Wageningsche Studenten Tooneel Vereeniging deed van zich spreken door de opvoering van het boeiende tooneelstuk „De man zonder lijf”.

Argo bleef onovertroffen in de overnaadsche vier. Door practische toepassing van de methode der optimumkromme zullen ook de andere booten waarschijnlijk de volgende jaren overwinnen. Het is ongetwijfeld van het grootste belang, dat het deze vereeniging goed gaat. De spoedige bouw van een nieuw bootenhuis zal daarvoor zeker bevorderlijk zijn.

Op het gebied van de schaatsensport hield VAN DER SCHEER Nederland's eer hoog bij de wereldkampioenen.

Gaarne wil ik hier nog memoreeren, dat onder de oud-studenten van Wageningen in onze bezittingen het Nederlandsch-Indisch instituut van Wageningsche landbouwkundige ingenieurs is tot stand gekomen. Moge dit instituut de samenwerking tusschen Wageningen en de afgestudeerden in onze koloniën nog meer bevorderen.

Ook dit jaar werden weder een groot aantal voordrachten, georganiseerd door verschillende vereenigingen, in lokalen der landbouwhoogeschool gehouden, onder anderen tijdens de pluimveedagen, de 10e samenkomst van Indische landbouwtechnici, den tuinkunstcurcus, den wetenschappelijken boschbouwcurcus.

De belemmerende bepalingen omtrent het gebruik van deze lokalen bleven helaas nog steeds van kracht.

In den loop van het studiejaar hadden 6 private promoties plaats, waarbij éénmaal de doctorale graad met lof werd toegekend.

Het aantal afgestudeerde ingenieurs bedroeg 39.

In het afgelopen studiejaar stonden 409 studenten ingeschreven (vorig jaar 369), waarvan 19 voor enkele lessen. Voor de eerste maal werden 109 studenten voor volledig onderwijs ingeschreven (vorig jaar 82).

Mijne heeren curatoren. Van de groote belangstelling van uw college in de landbouwhoogeschool mag ik hier getuigen. U, hooggeachte heer president-curator in het bijzonder zijn wij erkentelijk voor den tijd en de moeite welke gij steeds aan de Wageningsche hoogeschool hebt willen geven. Moge de band tusschen uw college en den senaat, belangrijk onderhouden door den heer secretaris van uw college ten gevolge van zijne periodieke aanwezigheid te Wageningen, in het belang van de landbouwhoogeschool nog hechter worden.

Heeren senatoren. Gij hebt door het in ons gestelde vertrouwen het mogelijk gemaakt onze werkzaamheden met ambitie te verrichten en onze taak belangrijk vergemakkelijkt door de medewerking van commissies uit uw midden gekozen. U betuig ik hiervoor mijn dank.

BECKMAN en BEZEMER, assessoren en THAL LARSEN, secretaris van den senaat, uwe bereidwillige medewerking, uwe belangstelling en steun bij de verschillende werkzaamheden heb ik op hoogen prijs gesteld. Gij hebt mijn taak aanmerkelijk lichter gemaakt.

Mijn dank betuig ik ook den ambtenaren en vooral den heer BOSMAN voor de hulpvaardigheid en steun, die ik heb ondervonden.

Collega GRIJNS. Gelukkig heeft de ernstige ongesteldheid, die u verhinderde dit jaar het rectoraat waar te nemen, geen sporen bij u achtergelaten. Gij zult u nu geheel opgewassen gevoelen tegen de vermoeiende en tijdroovende bezigheden, die u wachten. Dat gij de taak, de plicht, die wij allen bij onze benoeming aanvaardden te zullen vervullen, thans op u wilt nemen, wordt door ons zeer bijzonder gewaardeerd. Wij weten, hoe ernstig gij die zult opvatten en dat het rectoraat onder uwe leiding volkomen veilig is.

Met het overhandigen van deze keten draag ik de waardigheid van rector magnificus aan u over.

Den nieuwen rector heil!